

Odpusťte nahodile ostrým rysům mého písma. Mám ve škatulce na pera dnes právě poslední a pozoruji ku nevelké svojí radosti, že jest to ostré R. Uvaluji tedy všechnu vinu ostrosti na nešťastné to pero a vyprošuji si předem, aby mi nikdo nevytknul, že jsem „rejpal“. Zním to slůvko již delší dobu, někdy jsem ho také užíval, chtěl-li jsem dáti někomu najevo, že má zašpičatělý nosíček, který do všeho strká, nad vším projevuje nesouhlas a vše vždycky kárá a haní, jako by sám byl nechybným, neomylným, což přece do let sedmdesátých nikdo nedokázal, a od té doby pouze svatý otec, papež římské církve katolické, tak vysoce nadán byl duchem svatým, duševní silou a mravní dokonalostí.

Ale od včerejška neodvážil bych se nikomu více říci „rejpale!“, a kdyby mne kdo poctil podobným oslovením, uběhl bych v rozpaky, nevěda, mám-li považovati dobrého toho člověka za málo znalého zoologie, neb neučinil-li bych lépe, kdybych nabídl se slavnému výboru národopisné výstavy ku hospodářské výstavce, resp. ku výstavě vepřového bravu.

Proč se díváte tak udiveně? Obáváte se, že parna posledních dnů mohla působit na můj mozek? Omyl! Pravím ještě jednou, že „rejpal“ jest zvláštní ráce — vepřů čili prasat. Nevěříte? Jděte se přesvědčit ke Křížovníkům, arcí ne k velectěným pánům řeholníkům, nýbrž do známé krčmy klementinského studentstva, a tam uzříte na zdi zavěšenou tabulku, na níž jsou vymalována černá, hezounká, tlustoučká prasátka, nad nimiž vystupuje hrdě nadpis „Rejpalové“.

*

„Tempora mutant mores“ učil jsem se v mladších letech ze sbírky latinských přísloví, vybraných z Patočkovy cvičebnice (neblahé paměti). Ale zdá se mi, že někdy změna se vlekně pomaleji nežli pohodlný domácí pán Hlemýžď? Neustále slycháme o značných pokrocích ve všech odvětv-

vích domácího průmyslu, vědy, školství, literatury, umění, ale nikdy jste ještě neslyšeli, že by se byl pozvedl náš život společenský, ba naopak nevyvarujete se okamžiků, kdy ozve se ve vašem sousedství stesk velmi oprávněný, že totiž jest to s naším žitím ve společnosti prabídné, čím dál tím horší, k nevydržení.

Nejsme ještě dosti vybroušeni, mnoho všední špíny poskvrňuje napohled nejlepší naše společenské kruhy. Jsme trochu vesničtí, ale nemyslím tím, že by nám snad na újmu byla bodrost a prostota venkovská. Chraň bůh; pravý opak toho se jeví v Praze. Jest to úkaz skutečně zlý, škodlivý, rušící pospolitost, jest to venkovská, maloměstská *malichernost*. S tou se dnes všude setkáváte, v rodině, v zábavách, ve škole, v církvi, úřadech, politickém životě, všude, všude. Jest to pozůstatek starého šosáctví a zdroj nového. Jsme malicherní, utápíme se v nepatrnostech a velké činy nám unikají. Mluvíme mnohdy o závratných projektech, dovedeme se okamžitě nadchnout pro vše lesklé, pestré, ale přestaneme na okamžité náladě počáteční a více nemyslíme, vracíme se vždy a znova ku starému šosáctví. Mnohý rád by reformoval okolí a zapomíná, že má nejprve u své maličkosti počítí, sebe emancipovati dle vzoru vytrysknuvšího z jeho filosofování, a teprve když troufá si odolati úskalím a vířivým vlnám současného života společenského, bez obavy, že za každým krokem bude muset sleviti ze svého přesvědčení, svých názorů, zásad, teprve potom nechť vyjde na fórum širší působnosti.

U nás pěstuje se příliš málo pospolitostí, přátelství a veselý svazek lidí sobě sympatických, jež tradice nazývá kamarádstvím, to vše mizí u nás v přímém poměru s lety.

Mnoho viny možno přičísti našemu vychování, našim nepříznivým poměrům národohospodářským a politickým. Náš život společenský úží se stále více následkem rozvinutého kastování. Jsme trochu podivíny. Nedostává se nám živosti a čilé letory Západu. Tíhneme více k Východu povahou, a proto také cítíme svoji těžkopádnost, kdykoli patříme na společnost druhé národnosti v Čechách bydlící. Jest to nepopíratelné, víme to všichni, ač neradi o tom

mluvíme. Schází nám srdečnost českého venkova, ta idylická něha sousedství a pohostinství, a nemůžeme se také zmocí na přímější, nenucenější tempo velkoměstských kruhů.

Jsme národ malý, politicky ještě slabý, jsme politicky rozešťvaní proti sobě a namnoze zbytečně kalíme si život i jako národ, i co jednotlivci.

Náprava v tomto ohledu patří také mezi takzvanou drobnou práci, ale jest jí velmi nutně třeba a význam její nepatří mezi „drobné“ práce, poněvadž svým vlivem zasahuje do všech kruhů našeho národního života a jest s to vypěstiti nám živější a ohnivější generaci.

V Praze dne 20. června 1895

JISTÝ PAN FARÁŘ

dle zprávy Českých novin (z ohledů mravních zamlčujeme jeho působiště a jméno) byl zatčen, že spáchal při zpovědi (!!) nemravný čin na děvčeti. Výtečné, že ano? Nyní snad úplně budou bagatelizovati páni spisovatelé důtklivé napomínání a kletby Vlasti, že píší nemravně ve svých realistických a dekadentních pracech, když sami její příspívatelé píšou činy tak nemravné, že stydí se je volný list citovati.

JOSEF ŠTOLBA: PENÍZE

České drama vůbec je bílou vránou na jevišti naší „Zlaté chaloupky“, neřkuli drama vystupující tak trochu pod praporovým heslem realismu. Těšíte se tedy na kus a s intersem jdete do divadla. Ale nezapomeňte, že na autora Vodního družstva nesmíte přijíti s požadavky psychologické tvorby, předem nečekejte žádnou modernu! Pak nebudete zklamáni. Kus je dosti účinný na obecnostvo neznající ani Ibsena, ani Hauptmanna, a zarazí-li ho tato veselá historka smutným svým koncem (mchlo by se dobře říci i: tato smutná historka se začátkem veselým), nejlépe kreslená a moderně založená postava Tony usmíří jej snad opět. Obsah kusu podrobně vypisovati nebudu. Pře o výhru 120 000 zl. je osou kusu. Skoro kriminální historie na prknech; — aspoň svým koncem. Autor mohl nám demonstrovati účín výhry na psýchu jednotlivých osob, jeho umělecký fond však na to nestačí. Svedl to poněkud s jedinou Tony, na té chorobné, dráždivé ženě najdete kus psychologického procesu, vyvolaného „útokem zisku“. Jinak vše ostatní je čistě zevní, dějové, mělké. Drama má též svého socialistu, dosti příznivě kresleného. Tato úloha připadla panu Slukovu, ale zdá se nám, že týž umělec patří příliš staré škole patetické, než aby s úplným výsledkem mohl sehráti třebas jen tak povrchně moderní roli, jako je Václav. Jinak byl kus sehrán dobře, zvláště zásluhou p. Šmahy, účinkující umělkyně zasloužily si potlesku, a konečně, co chcete? Autor také.

DIVADLA

Minulé dny vystupovala na jevišti německého Volkstheatru v Praze realistická herecká společnost, sestavená ze členů berlínských divadel. Dávalo se pětkrát krásné drama Max Halbeho Jugend, pak Ibsenovy Příšery. Viděl jsem premiéru (v Rakousku vůbec) dramatu Jugend a byl jsem uchvácen kusem i hrou. Byla to pochoutka vidět tak poetické

drama v provedení skoro brilantním. Zvláště postavy faráře Hoppeho (Albert Heine) a jeho neti „panny Anušky“ (Ella Gabri) předvedeny byly bezvadně. Jistý pán má prý Jugend již přeloženou do češtiny a mimo to překládá se ještě několikrát (také prý p. Šimáček?). Dostaneme ji však na naše jeviště? A naleznou se vyhovující síly v našem činoherním ansámblu? Bohužel pochybuji.

SYČÁCI

Sobotní premiéra byla umělecká událost prvního řádu — škoda jen, že v těch parných dnech našlo se tak málo nadšenců, kteří ji vypískali. Zato velký svět pražský opustil ochotně své villegiatury a sešel se hojně do lóží a parteru, aby oslavil umění. Má v tom již svůj cvik od letošního jara a vybojoval si právo soudu. I několik českých literátů s melancholickým básníkem v čele viděli jsme v lóžích. Jindy sedávají na volné vstupenky v parteru, tentokrát ale zcela správně uznali, že autoru z nejlepší společnosti třeba také tleskat z nejlepších míst.

Bylo by tyranstvím žádati na recenzentu, aby opakoval děj hry. Ten pamatuje si jistě jen autor sám... a nejdříve snad ještě zúčastnění herci. Při prvním představení jejich paměť sice zhusta selhávala, leč dobrotivá správa divadla poskytne jim zajisté ještě několikrát příležitost zopakovati kus. A což vnější a vnitřní charakteristika osob, kresba jejich duší v klidu i v hnutí, pohledy do jejich nitra, na jádro člověka, sevřené obaly a trhající je každým pohybem svého pudu či vůle, — všecky ty pošetilé úkoly, jichž řešení žádáme dnes na ubohém autoru? Oh, k čemu to do letní komedie. Humor hledá v ní obecenstvo, a tedy i autor ho hledal. A našel ho. Jeho hra je přímo dlážděná vtipy. Pánové Mošna a Sedláček, dva syčáci, měli příležitost po celý večer baviti jimi obecenstvo a hloupé sedláky na scéně. V prvním jednání ukradli zvon, ve třetím ho odevzdali — a za to jedli, pili a hodovali po tři dny v Dobrých Vodách. Co jiného se dělo, je celkem lhostejno... pro hru samu, pro umění i pro pana Rutha, a může býti tím spíše lhostejno těm, kdož hru neslyšeli.

Zajímavá hádanka: Po druhém jednání ochotné i zaplacené ruce a ručky tleskaly až ztřeštěně, na jeviště přineseny věnce, opona zvedala se již potřetí, počtvrté, popáté nad nimi a nad herci zoufale hledajícími autora za kulisami — ale autor nevyšel. Proč? Nedá se přece mysliti, že by se byl hrdinný obhájce sl. Pospíšilovy zalekl ojedinelého sykotu odkudsi zdáli? Či snad skromnost nebo dokonce svědomí se v něm hnulo! Oh, jaké pošetilé nápady! — Hádanka zůstává hádankou.

Ruthova komedie Syčáci, jež potkala se na celé čáře s neúspěchem, byla odstraněna z repertoáru Národního divadla a nebude se více dávat.

NAŠE ARÉNY

krmí své obecenstvo úžasnými věcmi: Chudá holka, Lord z páté čtvrti a Zlodějka dětí jmenují se ty dramatické monstruozity. Vrchol všeho provedla minulé neděle Smíchovská aréna: každému navštěvovateli slíben byl *něžný dárek* (!!). Jakého druhu dárek tento byl, nevíme, ale to víme, že naše předměstské společnosti divadelní klesají na druh nejhorší.